

Po@dium

Bennie Huisman

2025 - 4

Zomer

Terschelling. 'West'. Als ik klaar sta om weer een uurtje op straat te zingen en aan het eerste walsje begin, blijft een van de basknoppen hangen. Dat herhaalt zich een paar keer. Ik pak alles weer in en ga terug naar de vakantieboerderij. Daar maak ik de baskant los van de balg en schroef de achterkant open. Niet voor de eerste keer. Een paar maanden geleden viel de accordeon van een stoel op de tegelvloer en heb ik de houten constructie moeten repareren. Ook nu ben ik kennelijk niet voorzichtig genoeg geweest met de kleine *Settimio*, een meer dan 70 jaar oude 32-basser, waar ik vaak mee optreed en die altijd mee op reis gaat.

Een blik in haar 'binnenste' ontroert altijd wat. Er zit nog veel herkenbaar handwerk in. Met kwetsbare mechanieken, die toen - jaren '50' - nog vaak als thuis-industrie in elkaar werden gezet. Reparatie vraagt om 'ambachtelijke aandacht'. Goed kijken hoe het werkt en waar het hapert en waarom. Ik neem er de tijd voor. En als ik even naar een winkel fiets voor een speciaal schroeven-draaiertje, maak ik een gedachtesprong naar het 'mechaniek van oorlog en vrede'.

Het ambacht van de reparatie daarvan heet 'diplomatie'. De zelfbenoemde vredestichter van dit moment - Donald Trump - mist ieder ambachtelijk gevoel en inzicht daarvoor en hetzelfde geldt voor de amateurs die zijn hofhouding vormen. Zijn aanpak is die van van de fietshandelaar van tegenwoordig, die reparatie vooral ziet als een vervelend bijverschijnsel. De omzet wordt gemaakt door de verkoop van e-bikes. Als ik er met een fiets kom waaraan ik gehecht ben, zal hij vaak zeggen: daar kan ik geen onderdelen meer voor krijgen, maar ik wil er nog wel 5 tientjes voor geven als je een nieuwe koopt.

Met aandacht en geduld krijg ik *Settimio* weer goed werkend. Maar ik ben intussen aan het zoeken om een tweede kleine accordeon. Om mee te oefenen, om mee op straat te spelen, om mee op reis te nemen. Zodat ik deze kleine kostbare vriend(in) in goede conditie kan houden. Voor de rol die ik voor haar in gedachten heb in een nieuwe voorstelling, waar ik nu aan werk.

Die moet in de herfst en winter verder vorm krijgen.

'Ambachtelijk thuiswerk' is overigens ook populair in de oorlogsindustrie van Oekraïne. Het in elkaar zetten van drones gebeurt veel thuis, om het risico te spreiden. Maar hoe zit het met de ambachtelijke kant van vredesinitiatieven? Binnenkort ga ik op zoek. In Osnabrück, de stad die zichzelf *Friedensstadt* noemt. En die de laatste jaren een paar keer in het nieuws is geweest. Bij het bouwrijp maken van de locatie voor een nieuwe woonwijk werden regelmatig blindgangers gevonden uit WO II, waardoor tienduizenden mensen tijdelijk moesten worden geëvacueerd.

Het is ook de stad van het *Erich Maria Remarque Friedenszentrum*, gewijd aan de pacifistische en anti-militaristische schrijver van *Im Westen nichts neues*. En in het historische stadhuis werd in 1648 de *Vrede van Westfalen* gesloten, die een eind maakte aan o.a. de verwoestende 30-jarige oorlog in Duitsland. Nederlandse diplomaten speelden daarin een grote rol. Niet met berichten op X of Truth social, maar met aandacht en 'ambachtelijke' arbeid in alle stilte.

Po@dium is een Persoonlijk Digitaal Magazine. Dit is de 4e aflevering van 2025

Reacties zijn altijd welkom: huisman.bennie@gmail.com

Wie op de verstuurlijst wil cq op het toesturen geen prijs stelt: laat het weten.

eine kleine Frühlingsreise (vervolg)

Na een lange, intense dag rond de *Wannsee* en bij het *Alexanderhaus*, tref ik in de vroege avond Havelberg op het oog aan, zoals ik er een jaar eerder afscheid van nam. Heinz wacht mij voor de galerie op, in het volle vertrouwen dat ik mij aan een toegezegde tijd houd.

Toch is er in een jaar veel veranderd. Voor het eerst heeft de AfD nu een vertegenwoordiger in de gemeenteraad. Vorig jaar, in de aanloop naar de verkiezingen, was er geen lantarenpaal te vinden, waar niet een AfD-leus hing. En bezocht ik met Heinz een roerige gemeenteraadsvergadering over de plaatsing van enorme windmolens in het 'lege' gebied ten noorden van Havelberg. En dat ging allen nog maar over het al dan niet openen van gesprekken daar over. Nu merk je van dat alles niets meer. Havelberg slaapt z'n gebruikelijke middagdutje. Op het Stadtinsel, de oude historische binnenstad, staan nog altijd veel panden leeg. Sommigen staan te koop, vaak al lang, ondanks de lage prijzen die worden gevraagd.

In het universum van Heinz is veel het zelfde maar ook veel veranderd. Zijn eigengemaakte 'Kuchen' met vruchten uit de tuin, smaakt als vanouds. Maar een deel van alle ruimtes is nu permanent verhuurd aan een stel uit de kunst- en theaterwereld. Ik krijg dan ook een andere gastenkamer, waar alles al klaar staat: mijn favoriete schrijfstoel en zelfs mijn accordeon. En er is een eind gekomen aan de vertrouwde aanwezigheid van David, de timmer- en klusjesman, die 6 jaar lang een paar dagen per week aan het huis werkte. Dat is te duur geworden, David komt nu soms nog voor een specifiek klusje.

West-Berlijn en de dienstplicht

In 1945 werden Duitsland en Berlijn opgedeeld in 4 bezettingszones. En gedemilitariseerd. Onder invloed van de Koude Oorlog werd het westelijk deel in 1949 de Bondsrepubliek, ook als antwoord op de oprichting van de DDR. In 1955 kwam er weer een leger: de Bundeswehr - ook een reactie op de al eerder opgerichte Volksarmee in de DDR. En het westelijke Duitsland werd lid van de NAVO.

Berlijn bleef een aparte, gedemilitariseerde status houden. Afgevaardigden van West-Berlijn hadden in het parlement in Bonn geen stemrecht en West-Berlijners hadden een eigen paspoort. Toen in 1956 de dienstplicht werd ingevoerd gold die niet voor inwoners van Berlijn.

Veel jonge mannen trokken naar West-Berlijn vóór de oproep in de bus viel. Zo ontlieden ze de procedure voor gewetensbezwaarden en vervangende dienstplicht. Waren ze al opgeroepen, dan kon de politie ze ophalen uit Berlijn. Deze hele situatie duurde tot de hereniging in 1990. Naar schatting 50.000 West-Duitse jongeren hebben deze route gebruikt.

Een uur na mijn aankomst zit ik met Heinz in de keuken. We eten wat en beginnen een gesprek. Dat gebeurt daarna elke dag twee keer: in de ochtend rond een uur of 10 en 's avond rond een uur of 8. Ik vertel over mijn bezoek aan de Wannsee-villa en het Alexanderhaus. Door het verhaal over het door de 'loofhut' geïnspireerde nieuwe gebouwtje komen we bij onze persoonlijke religieuze verledens. Ik ben opgegroeid 'met de bijbel', Heinz minder. Al kent hij 'de verhalen', via de omweg van literatuur en beeldende kunst. Hij beschouwt zichzelf als atheïst. En pacifist. En Berlijner. Hij ging in de stad wonen om de dienstplicht te ontlopen. Inwoners van Berlijn waren daarvan vrijgesteld.

Zijn persoonlijke geschiedenis was daar zeker 'debet' aan (al zou je hier ook het woord 'credit' kunnen gebruiken). Heinz, geboren in 1942 in het Ruhrgebied, zag zijn vader voor het eerst toen hij 6 jaar oud was. Die was in 1941 in de Wehrmacht *ingezogen*, in Noorwegen gestationeerd, in Rusland gevangen genomen en na een reis van kamp naar kamp na de bevrijding naar Frankrijk gestuurd om daar op het platteland te werken als een soort *Wiedergutmachung*. Na 6 jaar, 3 maanden en 20 dagen kwam hij weer thuis bij z'n vrouw en z'n kinderen, die overleefden en opgegroeiden tussen de puinhopen. De preciese tijdsaanduiding was van de vader zelf.

Die had nauwkeurig met potlood de dagen afgeteld en kwam thuis met een diepe afkeer van alle militaire uitingen én een diepe liefde voor Frankrijk en de Franse cultuur. Wat Heinz van z'n vader erfde. Ook hij heeft in Frankrijk gewerkt. En zou, nu de schemering dichterbij komt, graag nog een tijd naar Normandië willen. Hij mist overigens ook Berlijn en sluit niet uit dat hij weer terugkeert naar wat hij beschouwt als zijn *Heimatstadt*. Hij is nu 83 en wat hem 'genetisch' nog wordt gegund is moeilijk te voorspellen. Zijn vader stierf betrekkelijk jong, z'n moeder werd 104. Ergens in Berlijn is nog een kleine woning, die deel uitmaakte van de erfenis. Bewoond door een oude vrouw. Ze mag er wat Heinz betreft zo lang blijven wonen als ze wil.

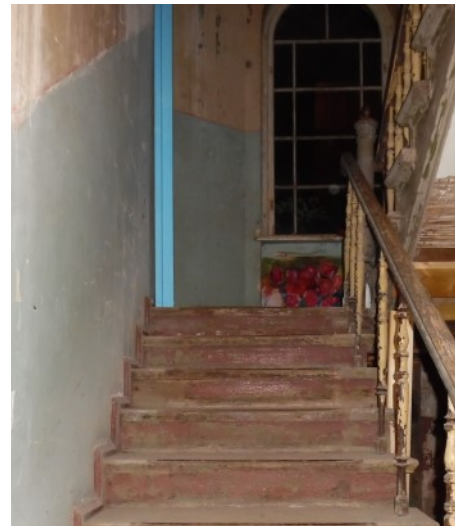
Mijn dagen krijgen ritme. Ik sta vroeg op, maak koffie, smeer wat brood en ga schrijven tot het gezamenlijke ontbijt. Ik werk aan een nieuwe voorstelling, die getekend wordt door de problemen met mijn stem.

Die begonnen vijf maanden eerder, rond half januari. Eigenlijk van de ene dag op de andere liet mijn stem mij in de steek. Het was niet gekoppeld aan een verkoudheid of keelontsteking. Vooral met de 'volle' (borst-) stem zingen lukte niet meer. Toch bleef ik zingen, elke dag, met het hogere register, dat nog redelijk intact was. Bijkomend voordeel: ik verkende de mogelijkheden van mijn stem bewuster, varieerde de melodieën van de liedjes zo, dat ik ze nog kon zingen en begon meer op mijn ademsteun te letten. Ik deed zo goed zo kwaad een paar optredens in februari en begon opnieuw na te denken over de betekenis van mijn stem in mijn muzikale geschiedenis. Dat werd deel van mijn nieuwe voorstelling. Als die nog mogelijk zou zijn. De KNO-arts zag vooralsnog 'niets verontrustends'.

Het betekent nu, in Havelberg, dat ik na het gezamenlijke ontbijt, een eerste sessie stemverzorging doe, wat ik elke dag een paar keer herhaal. Het herstel, dat zich in april soms al wat aankondigde, zet door onder mijn liefdevolle verzorging.

Tussendoor werk ik aan een klus, waar David niet meer aan toekwam. In het monumentale trappenhuis tillen Heinz en ik (opgeteld 160 jaar) een groot raam met een ronde bovenkant uit het kozijn. Het bestaat uit 14 door roeden gescheiden raampjes, de bovenste twee kwartrond. Aan de buitenkant worden de meeste raampjes alleen nog op hun plaats gehouden door kleine roestige spijkertjes. Ik zou het graag - met liefde en ambachtelijke aandacht - helemaal restaureren, maar daar is nu geen tijd voor. De rest van de dagen werk ik het met kit zover af, dat het weer even mee kan.

Het is duidelijk dat de toekomst van Heinz in en met dit huis onzeker wordt. Hij heeft het al officieel aan zijn zoon overgedragen, voor het geval hem iets overkomt. Voor de rest ziet hij het wel, tekent, schildert en experimenteert met verschillende druktechnieken. Op z'n oude drukmachines uit Berlijn die hij hier heen gehaald heeft. Soms organiseert hij met Britta nog een tentoonstelling in de galerie. Maar andere activiteiten, bijvoorbeeld het uitnodigen van andere kunstenaars om een week in de tuin te komen schilderen rond een thema, dat is allemaal stilgevallen. Voor even. Of langer.

Gemalt wie Matisse

artikel in de plaatselijke krant bij de tuinfoto's blz 1 & 4

Künstlerinnen folgten der Einladung von Britta Lehmann und Heinz Sporkhorst zum Pleinair „Malen wie Matisse“. Diese Freilichtmalerei fand im Rahmen von „Kunst im Gartensommer“ eine Woche lang in der Galerie Stadttinsel in der Langen Straße 36 in Havelberg statt und bereitete allen Teilnehmern viel Spaß. Die Farbigkeit der Bilder des französischen Malers Henri Matisse (1869

bis 1954) und ihre Leuchtkraft begeistern die Gastgeber unter anderem. Deshalb hatten sie ihn ausgewählt. Verschiedene Techniken wurden ausprobiert. Der in den vergangenen Monaten entrümpelte Hof hinter dem einstigen „Konsum“ bot eine wunderbare Kulisse für eigene Motive nach Art von Matisse. Die Künstler, hier (von links) Kerstin Philipp-Roschka aus Berlin, Heinz Spork-

horst, Annarosa Righi aus Italien, Anette Klose aus Berge sowie die Berlinerinnen Anke Leonhardt und Britta Lehmann, die in Havelberg ihr zweites Zuhause gefunden haben, malten aber auch ein Bild von Matisse nach ihren Vorstellungen nach. Heute Abend wird in der Galerie um 18 Uhr eine neue Ausstellung mit Werken der Künstlerin Annette Lueck eröffnet. Foto: Andrea Schröder

Havelberg 2020 & Berlijn jaren '70. Links (& op blz.1): *Kunst im Gartensommer*, rechts een foto van Heinz (links) met vrienden. Grafitti-tekst erboven: (zoiets als) ...*wer guckt in alte Moralisten, wer jagt im Hof auf Anarchisten...*

In Heinz leeft nog het spelend kind en de licht anarchistische jongeman en strijdbare Berlijner die hij decennia lang was, maar de jaren beginnen te tellen, de wereld wordt kleiner. En alle bevochten vrijheid, welvaart en rechtvaardigheid heeft het opnieuw opkomend fascisme niet kunnen tegenhouden. Zo zitten we dan iedere dag aan tafel, twee *gebildete* mannen op een 'gezegende' leeftijd, nog redelijk vitaal, het leven nog lang niet moe. Maar alles kost meer moeite, ook de moed er in houden bij alle bedreigingen. Klimaatverandering, politieke verharding, oorlog en geweld, wapengekletter, toenemende ongelijkheid en mensen aan de knoppen die een gestoorde indruk maken en gedreven worden door onfrisse ressentimenten over o.a. bedreigde mannelijkheid. Veel meer dan tekenen, schilderen, drukken, dichten en zingen kunnen we daar niet tegenover zetten. We zijn uit de tijd gegroeid. Maar nog niet vruchteloos. (Of is het 'vruchtenloos'?*auch im Sprachwissenschaft gibt es Moralisten..*)

het lied van de wals

ze kwam voor het eerst met de zomerwind
als een woordenloos wijsje voorbij
ze danste het huis door, ik was nog een kind
nestelde zachtjes in mij

*ik wist nog niet wat een verleiding was
had geen kennis van enig verweer
alleen dat gevoel dat bevrijdend was
dat dansje die eerste keer*

weemoedig soms op een accordeon
en op de viool wel eens vals
maar altijd het licht van de zomerzon
dat danste op de wijs van een wals

*een kindertijd wordt een mensenbestaan
in een wereld verwarrend onvrij
maar mijn walsende liefde was altijd begaan
met de zoekende woorden in mij*

we zijn al zo lang uit de tijd gegroeid
maar vruchteloos zijn we nog niet
een oude boom die in het voorjaar bloeit
draagt in de herfst weer een lied

een nieuwe voorstelling: de wals ?

nu de ziel weer een stem heeft
eigen wijzen lente vieren
de taal nog niet ontgonnen
het lijf soepel meebeweegt
in onhandige dansen
blijft de eeuwige twijfel

zoek ik de rust van beschutting
waarin het verhaal de ruimte vindt
zoekend van kleur verschiet
rond de kern

of hecht ik het weefwerk af
tot het begerenswaardig
te kijk ligt - verkrijgbaar
tegen een aannemelijke prijs

omdat ik het met iedereen
wil delen
?

Links de tekst van een nieuwe liedje.
In de voorstelling ingebed in een verhaal, hier even op zichzelf.
In de volgende Po@dium misschien een opname.